

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГСРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштом
упутницом непосредно админис-
трацији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отплатити новчана на
коју дрото пошту; у коме је на-
ручице може се претплатити
код г. Петра Радаковића, књаж.
црн. агента у Котор и Доњем се
пошту уредништву. Рукописи се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 31 маја.

На Криту пријете озбиљни догађаји. Страном се понављају слични онијем скорашњијем у Јерменској. Инглеска питања ренисно се заима садашњом смутњом као опом првом. Држи се, да ове смутње стоје у свизи једна с другом. У самој престоници Каири било је крвопролића 12 и 13 маја, и ту је убијено преко двадесет хришћана и четири мусулмана. По унутрашњости острва влада прави устанак.

На Криту је становништво грчке народности. Кад се установила године 1830 грчка краљевина, јевропска дипломатија није допустила да се Крит придружи краљевини. Огуда непрестани устанци Крћана против Порте, и сваки пут јевропска дипломатија подвржавала је немирни острв под турску власт.

Г. 1868 био је изражен нарочити устав за Крит, који на жалост није био никад потпуно на снази. Услед тога образовао се тајни комитет грчки, развијала се анархија и међусобна борба између хришћана и мусулмана.

При рјешењу критскога питања — веле петроградске „Новости“ — треба узети у обзир жељу Крћана. Они су Грци и желе да се острв присаједини Грчкој. Ко је томе стојао на пут г. 1830? Понајвише Инглеска. Зато је права проија, што неки атипски листови говоре, као да је сама Инглеска за саједињење Крита са краљевном. Напротив, сви напори Инглеске иду на окупацију Крита. На овом острву Инглези покушају да постигну то, што нијесу могли у Малој Азији. Они су хтели изазвати анархију, да се тиме користе. То је њихова тактика, која им је за руком одила, као п. п. у Египту, гдје је устанак Арабијаше дао Инглеској добар изговор да окупира Египат у име инглеских интереса. Инглеска већ држи у својој власти Цинар, али како од туд нема користи, какве би хтели, она је покушавала да замијени Цинар с Критом, па што Султан није пристао. Русија и Француска у овом питању траже, да се усав од г. 1868 оствари, под контролом јевропском. А то није по вољи Инглесима.

Петроградско „Н. Време“ пише: „Подожај на истоку изненада заплиће се устанком на Криту. Национални покрет расте; о чему се постепено радило, по поузданијем вијестима из Атине, помоћу инглеских агената. Но Инглези не би успјели, да им Порте не помаже својом перасудном политиком... Судећи по проијављеном пријерима, турска војска неће моћи тако лако угушити грчки покрет на острву. Становништво на Криту вада је укључило заштити Русије и Француске и осталијех држава, па и сама Порте давала му је особите повластице. Ратни бродови јевропских држава већ су присијели на острв, и контролираће како војничке операције тако и поште грађанске власти. У Цариграду сајвјетују се њихови посланици. Она не могу да Порте не напомену, да добровољно сама испуни своје обвезе. Зло, ако Турци стану по свом старом обичају поштувати према сајвјетима јевропске дипломатије. Може бити у томе случају, да ће доћи и до заједничког рјешителног корака свијех великих сила у корист критског становништва.

А ако се дође до тога, то ће последњи час куцнути турској власти на Криту.“

У Вамосу устани су били затворили 1200 војника, који су им се морали предати, да их Абдула-паша, који је скоро из Скадра пошао на Крит, не ослободи помоћу нове војске, што је Порте послала на острв. Ова побједа, вели петроградски лист, могла би самоубље задовољити Порте, па ако је пријед ње Абдула-паша тражи посредовање јевропских консула у преговорима са устанима, могао би и сада без каква унутрабја достојанства турске власти, предложити устанима великодушне услове примирја преко истијех консула. Али гласови који даље стижу о току догађаја не дају наде, да ће се на Криту тако брзо мир успоставити.

Римски дописник лондонс. „Таймса“ саопштава сенационалну вијест, да нови италијански министар-пресједник Маркис ди Рудини настоји око дипломатског споразума са Русијом. Петроградско „Н. Време“ на то вели: „Са свијем је природно, што Италија најпослије то жели. Од тројнога савеза она до сада није имала стварне никакве користи; Италијанци се могу само тјешити тиме, што послје великог пораза у Африци аустријски престолни говор напомиње им пораз и изјављује сажаљење. Али је ствар у томе, што је италијански неуспјех у Абисинији прије спасоносни догађај, него ли несрећа. Да се италијанска војска одржала у својим позицијама, даље продирале у Абисинију довели би је до још страшнијег пораза, не говорећи о томе, да би се абисинска кампања продужила и на цијелу годину и да би стојала Италију стотине милиона лира. Италијанци могу благодарити судбини, да је спасоносно рјешење дошло на вријеме, тако да су могли сачувати скоро у цјелости своју војску, и избјећи потпуно растројство својих финансиа. Италијанци су познали такођер и пријатељство Инглеске. Мјесто да пружи помоћ Италији, Инглеска је од ње тражила Касалу и дипломатску помоћ у походу на Донгоду. Ако „Gazeta del popolo“ сада саопштава, да је италијанска влада одлучила, да с неким условима одустане од сваког подржавања Инглеске у донгоском походу, ми то можемо вјеровати. У самој ствари, како разочарана и обманута Италија да не тражи нове савезнике са кориснијим условима! Интересантно је до чега ће довести ова нова дипломатска еволуција у јевропској политици.“

Овај одзив најугледнијег руског листа слаже се са дочеком италијанског престолонаследника у Москви, гдје му је при свијем свечаностима пред иностранијем Књажевима уступано првенство; а „Московске Вједомости“ врло заслав га поздравиле, па настављају овијем ријечима: „Али нама Русима присуство Принца од Напуља није угодно само с његове личности, него што свједочи, да на Италију нијесу учинили утицак оне претјераности листова, који би хтели да се Русија свеже на смрт и живот с Абисинијом. Русија је пријатељска свијема хришћанским државама, али политика је једно, а пријатељство друго. Наше симпатије са Абисинијом не искључују, да можемо братски стиснути руку Италији, и захвалити јој, што

им је послала Принца, који је одређен, да једап дан ујавља њеном судбином.“

И у Француској свијем се промијенило топ у журналистици према Италији, од када је Рудини дошао на власт. Он ужива као државник лијепо име како у Русији тако и у Француској.

Значајно је рјешење међународног суда у Каиру односно узимања новаца из египатске благајнице за расходе донгоског похода. Суд је напало да је то узимање било незаконито, и тиме је задовољено протесту у своје вријеме уложеном од стране Русије и Француске. Инглеска дипломатија није се надала таквој безпристрасној осуди, и сада се може убједити, да јој привремена окупација Египта још не даје права, да по својој вољи може господарити у земљи, гдје је француски утицај за дуго био надмоћнији и у посљедње доба опет расте.

ИЗ МОСКВЕ.

На дан крунисања изишао је царски манифест, којим се опраштају многе казне кривцима и чине народу равне олакшице у плаћању пореза. У првом дијелу манифеста вели се:

„Објављујемо свим нашим вјерним поданицима: Пошто смо вољом и милостијом егемоућег Бога данас извршили свето крунисање и примили свето помазање, клекали смо пред престо цара царева с уредном молбом, да благослови нашу власт да срећу миле домовине, да нас ојача у вршењу наше свете зајеве, да умогнемо вјерно и непоколебиво наставити дело до грађивања руске државе и учвршћења вјере, морала и истинске просвјете, што су још наши претци почели. Пошто увијемо, шта све требају наши вјерни поданици и осврћући се напоо на мукотрпне и оптерећене, били они то због своје кривце или због занемарене дужности, слушамо глас срца, да и њима дадемо што веће олакшице да о овом знаменитом дану нашега крунисања, ступајући на етапу новог живота, могу бити учесници општег народнога весеља.“

Затим долазе на 15 страна у великој оемни попусти казни и амнестије. Опраштају се порезни заостатци за јевропску Русију и Пољску што чини 10 милиона рубаља; змаљарина се за десет година снижава на половину; опраштају се или снижавају новчане казне и тражбине државе; опраштају се осуде за лаче прегупе, који су кажњени опоменом, новчаном глобом о 300 рубаља, затвором или тамницом без губитака посебних права. Од тога се изузимају крађе, преваре, лихварство, лакоумни банкрот и преступи против поштења и здравља.

Који су прогнани у Сибирју, могу се после дванаестогодишњег борака преселити у удаљеније губерније изван Сибирје, после даљих десет година по вољи изабрати мјесто пребивалишта, изузевши главне градове. За трећину је снижена казна злочинцима, који су прогнати у Сибирју или удаљене губерније, или су присиљени становити у одређеном мјесту; десетогодишње прогонство сељака снижено је на три године, за трећину је снижена казна онима, који су осуђени на присилни рад; доживотни се присилни рад претвара у двадесетогодишњу казну. И многим другима још ублажене су, снижене или опростене казне.

Министар се унутрашњих послова опумоћава, да нанесе изјести о државним злочинцима, који својим добрим владањем заслужују да им се ублаже или опросте њихове казне. Министар надаље може затражити царску одлуку о судби оних, који су кажњени административним путем и који својим владањем или покајањем заслужују опростење. Они, који су ради убиства побјегаи; злочинци из царевине Пољске, који нијесу починили убиства, грабежа и паљевине, мораће, кад се врате

у домовину, положити заклетву вјерности и биће рјешени полицијнога надзора. Бјегунци који су починили споменута злочинства, потпадају трогодишњем полицијном надзору на мјесту, што га имаде министар одредјелити.

Велика несрећа помутила је велике крувидбене свечаности и оно весеље стотинаог братског нам руског народа и свијех његовијех пријатеља. На Ходимском пољу код Москве, по старом обичају имала се раздавати чазба народу 18 маја, и ту су биле приправљене игре за народно увећење. Већ у очи тог дана било се окупило преко двије стотине љада сељака и радника из оближњијех фабрика, који сву ноћ провели ту у весељу. Преко цијеле ноћи народ се к њима томлао без броја. Раздавање чазбе, завезано у нарочитијем убрвенма, са дотичном чапом за усмену, имало је отпочети у 10 сати, а било је приготовљено за осам стотина љада. Али то миштво већ је зором почело журити к оиродјељењим мјестима за раздавање, прије него је полиција стигла да ред држи. Управо се не зна, што је дало повода том покрету скоро милиона свјетине. Настаде таква етска, да су саме главе састављале површину тога мноштва, које је елементарном силом било покренуто. У томе мноштву било је много жена и дјече. Да се даде одушке, етало се раздавати, па разбавити завењаје. То је још вишу јагму проузроковало. Влизу мјеста раздавања био је пространи и дугачки јендек, који су необуздани таласи народа за час несунули. Задњи су газили по црквијама, преко којијех су се спотикали. То је све трајало четврт сата, али је већ било 1282 мртва. Кад је дошла полиција, која је имала ред држати при раздавању, било је већ касно. Ужас који је иза тога наступио на Ходимском пољу не да се описати. Телефоном јављено је све у Москву, окло су дошли лекари са колима за рашене. Ода се етало преврћати дешине, и пружати помоћ лекарски коме је требало; а дешине извозити на гробља.

Межемо себи преставити какав је утисак учинила ова несрећа у Москви, особито на младога Цара. Да утјени цвијељене породице, Цар је на први мах наредио, да се свакој има дати по љаду рубаља, а да се сви мртви погребу на његов рачун.

До подна је Ходимско поље било очишћено од тратова те несреће, и у два сата првенно је Цар и Царица на Ходимско поље, гдје су их стотине љада дочекале урнебеснијем одушевљенијем ивицањем, које је надмашивало пуцање топова, свирање музике, и пјевање хиљадуголоснијех хорова. Цару се читала на лицу велика жалост, и пошто је мало постојао, оставио је Ходимско поље.

Сјутри дан је била заупокојна служба овијем жртвама народнога заноса, у присуству Цара и Царице, све царске породице и иностранијех књажева, којијех је било у Москви на броју педесет.

За тим су свечаности наставиле свој ток; а поведена је истрага, да се дозна, које крив овој несрећи.

Између осталијех обичаја при крунисању постоји и тај, да Величанства посјете Сергијево Тројицку лавру.

Величанства су из Москве кренули у овај славни манастир 22 маја у 9 сати у јутро Дочекао их је ту митрополит московски Сергије са литијом. Послије службе у цркви био је велики објед у манастиру. Величанства са високијем особама сеђели су за једном трпезом; царска свита и свештенство за другом. Пошто су прегледали све светиње и знаменитости, повратили су се у Москву у 6 сати послје подна.

Преставници васељенских Патријаршија служили су свечану литургију са благодарјењем и молитвијем у грчком Николасевском манастиру у Москви. Чинодјејствовали су митрополити никомидијски Филотеј, ахијатски Василије, живијски Иплатије, виликијски Дамјан, с архимандритима: Иверско-Николајевског грчког манастира Герасимом, јерусалимског подворја Арсавијом, ректором цариградског грчког училишта Михајијом, цариградског подворја Јаковом, александријског подворја Проко-

пијом, професором богословије на Халки Апостолам, антиохијског подвора Калистом и с осталим свештенством, у присуству грчког посланика Тамбазиса. На тој величанственој служби божијој произведен је настојатељ светогорског подвора Давид, с благодолнима Патријарха цариградског и митрополита петроградског за архимандрита.

Служба божија свршена је језиком грчкијем и рускијем.

Београдске „Вечерње Новости“ до носе: У Москви, једини који се сматрао као српски свештеник, био је Архимандрит г. Венијамин, старшина манастира Љубостиње, који је о своме трошку ишао у Москву да види крунисање.

Како је у Москви нашао познаника, који су га представили прокурору Св. Синода г. Побједоносцову, овај је учинио те је Архимандрит г. Венијамин ушао у ред архимандрита, који су одређени да чиновнодејствују при крунисању.

При служењу Венијамин је имао митру на глави, по обичају, који у Русији постоји при крунисању и после свршеног чиновнодејства, добио је на поклон ново одјелјеније, митру и све утвари, које Цар поклања свима, који су тога дана били чиновнодејствујући.

Г. Венијамин пријатељима не може да се наприча, оне сјаности и богатства, што је при крунисању видео.

Ми се радујемо, што се при крунисању Руског Цара Николаја II, случајно нашао бар један српски свештеник, који је чиновнодејствовао при томе свечаноме чину у православној Русији.

Листови и руски и страни доносе описе свечаности, којима нема краја, и за које је наш лист врло усак. Читаоци ће то схватити по опису крунисања, што смо донијели у потоњем броју.

Најзначајнија играчка са гозбом била је у француском посланству, гдје су присуствовала крунисана Величанства, руски Велики Књажеви, и страни Књажеви.

Знаменита је била и Царска посјета у московском општинском дому (Думи), гдје је Величанства дочекала четрнаест хиљада ђака основних школа.

Ово је први пут, да руски цареви о крунисању походе московско општинско представништво.

Величанствена је била играчка и гозба што је московско племство приредило. Ту су такођер била Величанства, царска породица и страни књажеви.

Поводом крунисања Цара Николаја II. бочка „Н. Сл. Преса“ доноси врло значајан чланак, из кога се види, колико с једне стране непријатељи Словенства страсно од Русије, а с друге стране је доказ, да тројни савез признаје, да само до Русије стоји мир ил рат. У уводу свог чланка вели „Н. Сл. Преса“:

„Пети пут у овом стољењу извршиће се у московском Кремљу акт царског крунисања, али никада он у толикој великој мјери није на себе привукао погледе цијелога свијета као што је сада. Није претјерано, ако се рекне, да ће у тренутку, кад Никола Александровић, дваестого-

годишњи цар, положи себи круну на главу, цио свијет бити у Москви“. Ради објашњења горњих ријечи наставља се у чланку овако: „Никакав мрачни догађај не баца своје црне сјенке на пут, којим ће Никола Александровић проћи на крунисање; њега и његову сунуругу прати на том путу њеније мирољубља и симпатија. Али није само то узрок, због кога овом приликом цио свијет, као никада до сада, акт московског крунисања сматра за један догађај, у коме је неопредјелено и он сам учасник. Она голема сила и моћ, која је приљубљена за цареву круну, сачињава управо политички значај московске свечаности. Пад свијетом се не вију црни, опасни облаци, на њим над Русијом, нема ни откуд знаци страховања, да ће се помрчати хоризонт. Али кад је свуда и свакоме познато да се то може догодити ако се само и намршти чело руског самодршца и како Никола Александровић за вријеме од деветнаест мјесеци, од како је био на царски престо, није показао никакву опасност своје себичности, нити је свијет осјетио ону моћ и силу, која лежи у његовој руци, — с тога никаква непријатна задња мисао не ремети пријатно учешће, које се указује московском акту крунисања. Кад су изаслани синови свих јевропских дворова да присуствују крунисању, гдје ће поред нуција римског папе бити изасланик кинеског цара, поред француских и сјеверноамеричких изасланика бити и онај Микаде, кад ће се у смјеси азиских типова видјети и главари полу потчињених каната са оне стране Урала — онда се може у истини преставити права и величанствена слика оне свјетске моћи, којом цар руски располаже; једна слика која је далеко речитија и од ове сонетне и поуздане ријечи покр. цара: „Русија је седми дио карте цијелокупног свијета.“ — Даље се у чланку вели: „Млади цар који се сад спрема за крунисање, заповједа у Паризу и Пекингу, он је моћан и у Цариграду, али ипак зато од његова намрштена чела није досад стриженио мир.“ — на даље, изјављујући наду, да ће цар и после крунисања остати пријатељ мира, чланак завршује овако: „Ниједан цар досада, у тако младим годинама, није био окружен толиким сјајем, ниједном није свијет са оваквом готовошћу признао силу и моћ. Исторички значај крунисања Николаја II. не налази се у њему, него у оном степену, на коме се Русија међу осталим силама земље налази. На том степену права је величина: мудрост, умјереност и савлађивање самог себе, а права моћ: мирољубивост и поштовање права другог.“

ПОСЛИЈЕ КРУНИСАЊА.

Загребачки „Обзор“ пише:

Кад човек чита о великом сјају, који је пратио крунисање рускога Цара, рекао би да чита описе призора, што но су се догодили у неком другом свијету, у свијету сања, или у којем чаробном перивоју влада. Такву сјају, који као да надкриљује све оно, што и сама машта замислити може, Јевропа није била вична. И сами непријатељи Русије морају признати, да ван огромнога рускога царства нико други није способан, да приреди свечаности, као што су биле за крунисања у Москви.

тијех неспособних хваставаца) сиромашан и неодређен, колико у апстрактнијем идејама, толико у идејама, што се односе зрејој просвјети јевропској; као што ви, толико вјешт и жељан науке, то увиђате преводени моје радње, и као што свједоче Илрица, Чеха, Пољака и Руса радње најрешеније страшијем ријечима, на мјесто којих би се нашло ријечи рођенијех, да је мање ненапуже и сервилности. Они су управо који не дубе отаџбину, и који је вријеђају, задовољавајући се да захтевају од других жртава и трудова, од шта сами бјеже. А што да речом о Хрватима, који поседије оног напора племенитог од 1835 до 1845 да очисте језик, напора који је ушло мало и некадашњи, дадохме се у кобно хвали сање, што је знак или варварства, или дјетињства народног. Ја љубим Словене у колико су несрећни; али нека ми је допуштено да љубим и Италијане, у колико су несрећни, и да будем саграђанијем свијетских, који пате, и од којих немам што да се надмам, већ штете и бола.

12. Једноме господину на Сењској Риједи 1858 пише: Требао би дати (листу) језик ближи оном што се говори у Далмацији; не велом по градовима и по приморју, него по загорју. У прози немамо узора; пети Обрадовић, који је од свијех најпростији, мјестома са живијем стари језик. Једини узор ал' дивни, који се може савијести најукуснијема саставцима умјетнијема најобразованијех народа старијех и новијех, јесу народне pjesме. Прилагодити овај говор прози без афектације тешко је, знам: али је толико виша заслуга и слава. Језик што се говори по Далмацији загорској, по Босни и Србији, то би се знао њим користовати, пружио би велико благо... Односно питања управљеног ми, који би се од мојих списа

По поред свега тога сјај слава није оно, што је у славу најзаменилије. Ми мислимо, да је мисао слава и крунитбе далеко занимивија; а ту мисао треба тражити не толико абсоутно у знаку и симболу крунисања, колико релативно обзиром на данашње прилике. Многи су очекивали крунитбени проглас, да виде, хоће ли неће ду Цар Никола II. ма из далека обећати какове преднаке у парламентарном смислу. Они, који су се томе надали, остали су разочарани. Крунитбени проглас Николе II. даје нам доказа великога и племенитог његова срца, јер помиловања и милости, што но их он дијели, шире се не даду помислити. Али у прогласу нема ни слова, које би ма из далека дало слутити на какву преднаку у западном смислу. Хоће ли Русија то жалити? Ми мислимо, да неће, изузевши можда тијесни круг руске интелгенције, који криво мисли, да је сва ерџа у западним уредбама. Русин и зато неће жалити, што и кад би истинито било, да су знадне уредбе такве, да могу служити узором, још одатле се неби дало извести, да су оне употрјебљиве на устрој рускога тијела.

Зар да жалимо ми, тако звани западњаци, што Цар Никола II. неће да обдари своје народе оним блаженствима слободним и уставним, која ми уживамо? Ништо, то би било исто, као жалити, што Русија нема избора, који су фикција, док су заступници реално од владе именовани, то би било исто, као жалити, што Русија нема сабора са већином без своје воље, спремног, да ради све оно, што влада хоће, на било и то да изручи своју земљу милости и немилости другог народа; то би било исто као жалити, што Русија нема сав устрој оних фикција, које под плаштем бучнога парламентаризма иду за тим, да оправдају сваку незаконитост и свако самосиље, како то суне у главу и како то хоће живци стаповитог господара; то би било исто, као жалити, што Русија неће да употреби парламентаризам као средство, којим да се наметне и самој савјести судаца; то би било исто као жалити, што Русија нема установа о занемареној дужној нахљи за одривене преципијале и сву ону процедуру за ове случаје, с које се једино могу неке владе продичити. Што дакле таква мисао није скончана са крунисањем, не треба жалити.

Уз симбол међусобне љубави и међусобна поуздања између народа и Цара, тако да састављају једну душу, уз симбол власти, коју врши Цар у Русији, крунисање овога пута скрива у себи и знамењује мисао велике моћи и велике културне задаје, што но је намијењена Русији у развитку човјечанства. Нећемо поневити, што смо други пут рекли о препоруџу јевропске просвјете, баш ради савеза, што но су склопили међу собом Париз и Москва: среднште западне просвјете и среднште славенства, које као да овога пута уобличује у себи читаво човјечанство. Русија хоће да своји два свијета: Јевропу и Азију. Кад Никола II. не би имао друге задље, кад његово крунисање неби шло узгореа с другом мисао, него том, већ би та била достатна, да вијек његова царевања буде означен са називом златнога вијека. Сибирска жељезница дуга је десет хиљада километара, а то значи два

имао превести (за исти лист), ја не могу држати да ниједан заслужује ту част. Али ако би из простог родољубља хтјели ипак изнијети који оглед од мога, у Естетичном Рјечнику штампаном у Милану назад које године, и што се поново сада штампана са многијем додатцима, намете гдје се говори о словенскијем писцима, и тамо онамо о језику. Имам једно дјелце не издано „О мудрости смјештеној у корјенима словенског језика.“ на слику онога Викова: De antiquissima Italorum sapientia: али је моја радња великог подужења скоро поточић ријечи; и усудио би се рећи, да исто дјелце Викова, ма да заслужује дивљења као први оглед, не одговара високом предмету.

13. Једноме господину у Паризу у мају 1859 пише: Далмацији не би шло у рачун ово сједњење (са Италијом). Стара млетачка република цијенила је Далматинце, као храбро браноце њенијех граница против отоманског варварства, и као једине праве своје војнике: али они узореци поштовања и љубави сада би оскудевали; и већина Италијана сматрали би Далматинце као нижи сој, не знам да ли с разлогом. Да ја нијесам Далматинац, рекао бих и доказао бих, остављајући на страну поштење душе и чистот и њеноту тијела, да Далмација има више сваге ума и пјесинитва, и више успомена цивилизације него ли Шјемонг. Један ¹⁾ човек острога ума предложио је, да се од све обале Јадранске од Тријешћа до Котора учини једна држава; и то би било најбоље. Чини ми се: али од остварења тијех жеља још смо далеко....

1) Мацини је то исто предлагало, не знамо, да ли Томазео негда овдје подраукијева, или је још оја знаменити Италијанац то предлагало. У.

пута толико, колико најдужа пруга, што је до сад остајала на свијету, она од Нев-Јорка до С. Франциска.

Крунисање рускога Цара скривајући у себи неку велику културну мисао, као да од себе разпршује све оне бајке, које се о Русији причају било гледе круте, било гледе Сибирије, било гледе политичких кажњеника, осуђених тобоже на присилне радње, било у оће гледе абсоутистичких грозота, које су једном напуњавале етупце извјесне семитске штампе. Данас та иста штампа као да је зачарана, те се не и усуђује писнути ријеч, да понови старе клевете. Моћ Русије свима импонира.

И збила уз културну мисао, која иде успоредом са сјајем, јест она о моћи и величини Русије. Читајући новинарска извјешња рекло би се, да изасланици разних држава нијесу у Москву дошли толико зато, да суједују код слава и да честитају Цару, колико да му се поклоне. Што се Француска весели, то није никакво чудо. Она је савезница Русије, па ма како изказивала своје саучешће о њезиној некрпости нема сумње. Француска је досљедна. Али треба читати штампу, која Русији није пријазна, која је дапаче пој непријатељска и до јучер је грдила, као талијанску и ону, која излази на њемачком језику. Све те штампе разних држава с поносом и заносом истичу, како Цар одликује дотичне изасланике, све су еугласне у том, да узвеличавају Русију, па јој се улагују. Јест, то је права ријеч, особито за оне новине, које стоје близу берлинској и римској влади. Свима је до милости Русије, све пишу као да траже — не њезино пријатељство — него њезино покровитељство. А збила као покровитељу дошао је у Москву не само бугарски књаз, него као покровитељу дошао је Турек, као покровитељу бијелом Цару послао је првога свога достојанственика кинески син сунца; руском је Цару као покровитељу дошао и сам побједитељ Јапан и још многи други.

Двије дакле главне мисли, које су као сдржај, као сок у вањштини вељеног сјаја, јесу културна задања Русије и њена огромна моћ; другим ријечима материјална и душевна величина Русије. Јер баш пригодно крунисања Русија се не покажује само као велика држава, која располаже највећом војском, те која данас одлучује о миру и о рату, него и као душевни горостас, од кога човјечанство у оће а Јевропа паносе очекује живота и увјете напредка за будућност. Јер ма колико политички разлози савјетовали Француској, да буде савезница Русије и да с њом идо успоредо, Француска, која не заборавља и не може заборавити на своје велике просвјетне традиције, неби Русију славиле, као што је слави, кад неби то било и на ухар култури, кад она неби била дубоко увјерена, да је тај савез и од велике користи за културни развитак човјечанства.

Како је дакле био велик сјај крунисања, тако је велик и значај у сјају укључен; сјају одговара мисао, по којој је културни и политички удес у рукама Русије, а велика ће славенска држава у једном и у другом правцу под Николом II. свој задатак дично и славно извршити.

Овијем завршујемо ове пабирке из овог дјела Томазеога, што је издао у Милану 1862.

Из њих дознајемо, да је велики слијенац желио штампати поред искрица још једно своје филозофско дјело на српском језику; и пошто му се Српско Учено Друштво у Београду није одазвало, како је приличило његовом великом уму, почео се од нас удаљивати.

Његове политичке назоре односно наше будућности, покупили смо само оно, који и данас важе; а изостали смо оне, које би можда и он промијенио, пошто је Русија ударила чисто словенскијем правцем и пошто се у Јевропи о њој мисли сасвијем дружије него ли у његово доба.

Још пада у очи, како је хладан према Црној Чори; није га могао разгријати ни сами наш велики пјесник Владика Раде; али је томе омет узрок њезина оданост Русији, од које се он бојао!

Ипак је забљежио оно пророчтво св. Кузме, које живи у грчком народу под Туреком, да ће спасење Грцима доћи из Црне Горе, чим је довољно истакао значају Црне Горе на Балканском полуострву.

Обраћамо пажњу на његову расправу о српскијем народнијем pjesмама, што излази у подлиетку „Српског Гласа.“

Његово одушевљење према српскијем народнијем pjesмама и према српскоме језику, које је у звијезде подигао, довољно нас обезвује да му вјечну пошту одајемо; а то ћемо учинити ако све његове списе о нашијем стварима у једну књигу сакупимо, што на срце стављамо „Српској Књажевнијој Задрузи.“

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

У СПОМЕН НИКОЛИ ТОМАЗЕУ.

(Свршетак.)

11. Једноме пријатељу у Далмацији пише 1 јануара 1855: Не могући чим друго него ријечима, не велом користовати и част чинити отаџбину, већ показати моју жељу, да јој будем од части и од користи, писао сам о њој, што ћете бити ви дјели и што ћете видјети; између осталијех радња, једно срањење Јонскијех острва и Коринје са Далмацијом, користећи се тијем да говорим о свијем Словенима. И да ти Јавави лијени и неспособни знаду, да ја, не имајући с ким говорити словенски, чиним читати сваки дан оное, који ни ријечи не разумије, величанствене pjesме скромног народа, и да сваки дан понављам на намет коју, што сам нарочито научно предвиђајући моју несрећу, имао би према мени, не велом поштовања и признања, него пјетета. Али се ви не трудите, молим, да ме браните; јер код њих би то било већ узалуд; нити моја савјест осјећа потребу од обране.

Од толико година шћах се ставити да пишем словенски, и шћах се настанити гдје се језик лијено говори, и скоро као ђак опет отпочети живот; шћах то учинити, да нијесам држао, да оно мало добра, што се могу надати, да ћу учинити, да ћу га учинити и пространије и у већој мјери пишући језиком, који боље знадем, и који је више познат; и да словенски језик није (испо његовој) сиромаштини, него по кривизи

ПОВОДОМ СРПСКО-БУГАРСКОГ САСТАНКА

Београдска „Српска Застава“ пише:

Кад је недавно бугарски Књаз далазио у Биоград, ми смо на овоме мјесту, именујући важност обостране српске и бугарске, штампе у подизању свијести о заједници српско-бугарских интереса, о потреби зближења и паметне политике, која не раскидају раздор, већ стишава крајности. Нагласили смо, да је штампа у првом реду дужна, да све те добре стране суједних и братских одношаја његује и да до потпуно свијести уздиже, на слогу и љубав, склони народни, и српски и бугарски, инстинкт. Само ћемо тако напредовати једни поред других, само ћемо тако уштедети своју снагу, која је Јужним Словенима тако потребна за одбрану од правих непријатеља.

Није требало дуго да прође, па да смо у срећној прилици да констатујемо добре знаке испуњене дужности од стране Бугарске. Јек са српске стране, приликом доласка у Биоград бугарскога Књаза и многих Бугара, представника свију редова, нашао је ево одјек у Софији, приликом посјете српских великошколаца, новинара и др. представника српскога грађанства. Ми смо се, дакле, нашли! Потреб о је било и Србину и Бугарину да правне формална открића себе самих, да се погледају лице у лице, да оно братство, које је писано у књигама царственим, које је у теорији исповиједано, а у пракци слабо вршено, опишују рукама, пољубе устима, да виде очима и чују својим ушима, и то један од другог, прво походом Бугара у Београд, по тој походу Србаца у Софију. Ми, старосједиоци на Балканској Полуострву, који смо сједили леђа у леђа, окренули смо се један другом, и гле! и ми смо се познали, нашли смо се после толико горких искушења, после толиких заблуда. Кам' да је то и раније било.

Пред нама је више одличних представника бугарске престонице штампе: „Мир“, орган народне партије, „Нов Бугарски Чет“, „Право“, орган политичких и економских интереса бугарског насељења у Турекој, па и сами стручни, трговински и индустријални листови, као: „Промислено — Трговински Вјесник“ и „Билтен“ софийске трговинско индустријске комаре, и др. и они су пуни, сваки са свога гледишта, најбољих мисли, изражених приликом тројичке посјете Срба у Софију. Они, свако по своје нахођење, поздрављају ове видљиве знаке савременог обрта, бацју поглед у будућност, и признају потребу једино мудре политике што већег зближења српско бугарскога.

Имајући све ово пред очима, а чујући од очевидаца о ономе самониклом, неизнуђеном, општем и једнодушном дочеку у Софији, ми смо стекли уверење, да су се појавили колико општи, толико и добри знаци, који могу бити сами језици све бољих и бољих одношаја. Природност овога обрта потврђује се неопријатношћу прошлости. Шта је било добивено оним лутањем и пребијањем од немила до не драга српско бугарске политике, тржењем ослонаца које гдје у свијету, или излаза у авантуру, које су само опасне биле, код тако прете и јасне политике, која се категорички изражава у ријечима: сложите се!

Нема сумње, да још много има да се ради; нема сумње, да ће чешће излазити на сриједу питања конкретно политике, и помените она, која у поздравном чланку „Братска Осјећања“, додире „Право“ (бр. 7.), аналишући могућа ријешења македонског питања*). Али нитали биемо се за што је људима и дата памет, но да у тешиким приликама налазе срећна ријешења и излазе из мучних ситуација? Зашто свака држава и има на челу своје прве људе, но да они предвиђају све околности и да отклањају сукобе? Први људи с обје стране, представници јавнога мишљења, тумачи народних осјећања и аспирација на објема странама, треба да ставе себи у задатак да гледају, да се више није српско бугарски путеви не укрете, а још мање да се обје државе непријатески сударе. Ми сви морамо придржати ту мисао, или ћемо сви-

* „Право“, између осталог вели:

„Од разријешења тога питања (т. ј. македонског) и од држава које ће у њему узети братски народи, зависеће будућно тит народи. А за то ријешење ми видимо, вели даље „Право“, само следеће алтернативе:

1. Или српскију поједну Македоније на три сусједне државе: бугарску, српску и грчку, на оскоју начела ваљанске равнотеже;

2. Или заузимање највећег дијела њеног или дијела Македоније од стране једне од тих држава;

3. Или, најпосије, образовање од Македоније једне слободне области, која ће у првом реду служити благостану њенога становништва, а уједно и благостану и економском разитку свију балканских народа.

Има вели „Право“, и четврта алтернатива, којом нас често многи плаше, а то је заузимање Македоније од стране — Аустрије...

Ми имамо само да потврдимо, да дошта и нема других ријешења до ових, с тим: да би треће створило стање које се не би могло трајно одржати; друго стање које би било извор нови недела; треће би у теорији и у пракци ковано ријешило Македонско питање и једном за свјегда отклонило извор сукоба и саревновања.

јету давати жалосне призоре, и, исцрпљујући се даказати, да нијесмо ништа научили и нијесмо ништа заборавили.

Лед је пробијен, облаци су се размакли и блистави зраци брацке топлоте озорили су српско-бугарски хоризонт. Они су бацали у присјењак све глупости које, срећом, припадају прошлости, али су још више освјетлили оне лијене путове, који воде у бољу будућност. Ми смо сад сви спазили те спасоносне путове, на нама је да се ријешимо коначно и одлучно да ми идемо њима. Прва су знамења срећна, знаци су добри, не сумњамо, да ће и коначни резултат бити још бољи. Срби и Бугари нашли су се! Предводници и једног и другог народа — штампа у првом реду — имају дужност, да се старају да се састаде браћа не разилазе. Виљежећи то, ми се у то и уздамо.

ДОПИСИ.

Бар, 31. маја 1896 — Као што је прошле — тако и ове године, ми смо у борби против пламца или переносног. Борба ова састоји се једино у спречавању. Много већи број ов. виноградара узимали су се тог посла — јер су збиља увијели не измјерну корист — и ако прем се неки ни још не увјерава. За вријеме трајања — као и после икропљења, придруживао се Мај, да нам помогне — као да би хтио рећи: „Сад је мени ред дошао да икропим“ што се чешће и догађало. — Али ипак поред свег — рад се продужио и био доста добар. Осим ов. неколико виногр., који су предузимали икропљење — вршили се и у виноградима на Тополици. Икропљење ово извршено је врло лијепо — и ако се прем продужио због тога што није дао слабо вријеме.

Намјеравам да са дозволом нашим неколико ријечи о овоме — управо моје мишљење односно неуредног земљишта, на којем је овај виноград.

Виноград заузима, велик простор око 5 хек. земљишта. Он се може подијелити на три комада. Први и други комад, није су великог простора — доим трећи јест. — Земљиште на којем се налази већи дио винограда (трећи дио) врло је неуредно. Доња „јужна“ страна, цијела је подводна тако; да се не може руна ископати од 20—40 см. а да се вода не укаже — а на неким мјестима ни 15 см. — Познато је да лоза не трпи подводно земљиште. Зато су виногради и слабији у равнинама, но у брежуљцима; изумирајући, же је долина неушена. Виђао сам на више мјеста, же је лоза пуштала само корење — жале — испод саме површине — и њима се држе — доим продужење изагњило је и нестало га је, и тиме начином, радици копајући, подухвате коријен — жилу која је испод површине — и онда се мора цијела лоза дићи, пошто је не држи друга жила без тијех. Ово је врло хрђава страна — јер лозу треба по правцу у дубини од 10—12 см. очистити, т. ј. доње етне жилице знане „подгумњак“ ејећи: „транчити“, до лозе доња жила јача, а тијем и цијела лоза — оиден је на против. Осим овога, хрђава је посједица и трескот — кад се најпре почело копати на т. з. „филizmu“ у дубини 80—100 см., требало је бушење купити у велике хрпе — и спалити — а не као што је оиден, сигурно затрпано у доње слојеве. — Зато се данас и не може, без велике мук истрејити. Све је споредно — главно је то, да се јужна страна, а управо и цио већи виноград исуши „дренира“. Да је баш потребито — то се види, по овием другим каналима, који су пуни — а није су уређени да могу отицати; у виноград је и мали бунар (убао) од 1—1½ метар дубине и у њем вазада има воде од 50—100 см. и по томе се види, да је треба исушивати.

Преко средине већег винограда, треба учинети један главни канал — дубине 1—120, см. а ширине 120 до 150 см. а послеје у њем увести друге побочне — колико се од прилике види — управо виноград „канализирати.“ Исушивање „дренирање“ оиден је боље отвореним одводима — јер их не треба очистити, а и воде ће бити одвише. Мислим, да кад би се спровело неколико побочни канала у овај главни; а овај даље — да би се онда исушило. — Ако се оставе овако — он се за кратко вријеме издати — а осим тога и расход је велик. — Или: напустити — на што друго употријебити.

Идући у село Зуице у ов. округу, због истог икропљења, видио сам, како нека гушњина спонада лише од лоза. Гушњина је длакава, с доње стране бјелачаста, а с горње „с“ леђи“ црнкастих пруга. Она у друштву са бубом „ризином“ — кљупанем“ (који је познат) буши лише лозах, и грдно га упропасти. — Осим ових — видио сам и гагрицу же чини смотке „фисеке“ од лишња. За ово сам препоручио сељацима да: гушњине куне и гвече — јер лако се лишња онаду — бубу „рилаша“ да траже по дану у хладнике и да га гвече; а гагрицу исто да гвече и смотке од лишња да покупе и спаде, — Оволик укратко о ов. виноградима — и

тијем је свршено прво икропљење — али нема сумње — да се и друго не употреби — тек се овако честе кишице досад. Не треба губити наду — а имати воље: све ће се пропуштено постићи. —

Иво М. Калуђервић.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Братски Лист) изашао је у Софији за успомен на братски састанак српско-бугарских новинара.

Чланци су штампани на руском, српском, бугарском и чешком језику, од којих ми, због малог простора у листу дајемо мјеста једном кратком чланку, којим је бугарски прослављени књижевник и појета г. Вазов дао израза свога одушевљеног излива братских осјећаја и који гласи:

НА ПОВРАТКУ СА СТАНИЦЕ

Враћам се распакан са станице софийске.

Зар само ја? Хиљадама Бугара, који су данас дочекивали браћу Србе, могу рећи као и ја: плакасмо!

То су сузе радости, сузе заноса, сузе свете, којима је љубав извор!

Бог не заборавања словенство!

Данас смо предуредали госте драге и миле, госте екунцијене за нас, пред којима су се широко открила и наша наручја и наша срца.

Видјех како два народа, саадани и назначени да буду удружени, а од скоро завршени и раздвојени кобним неспоразумом, опет пружају један другоме руку с осмјехом на устима и са сузама у очима љубе се њежно и један другоме тихо зборе: Да заборавамо, браћо! Да се волимо, браћо!

Два народа млада, добра, дивна, пуни живота, пуни бурне снаге, са срцем у коме ври великодушна словенска крв — загрлише се и стискоше у завјетни братски љубазни загрљај. У том загрљају угушише се тешики спомен. Из тога загрљаја расвјетлаше се цијела будућност братске љубави, будућност заједничког рода и плоднога дјеловања за мир, за слободу, за правду.

За то нека буде благословен данашњи дан!

Дан велики, дан незаборављени! Дан када сам плакао тако слатко, дан када се носим што сам Словенија и осјећам да сам постао бољи.

Добро нам дошла, браћо Срби.

(Шибенско славље) Протиде недјеље у Шибенику је свечано отворен споменик Николи Томазеу; свечаност је текла достојанствено учешћем Хрвата и Срба са Италијанцима. Од стране Срба заступници далматински: Симић, Кулишић и др. Трпачевић положили су вијенац на споменик. Међу присуственима ијесмама био је овај сонет нашег дичног старине ијесника Јована Сундечића:

Томазе — умни, неумран;
Данин Сине наше домовине.
Велик — мужу, гласовити, врли,
Славно име — ком слава не гине!..

Док се свијетост са сунашцем грази,
Док се цио свијет не распалие,
Неће никад пруж умести прли
Боговека ти и држа и чине. —

Италији ти си посветио
Моћи ума, и анија, и срца,
Што си с' у њој зорно угађио.

А ми с' твојим златним „Искрицама“,
У којим ти славски душа зрца;
Кри те ипак тјесно веже с њача.

„Дубровник“ поводом овог шибенског славља пише:

Томазеу — велико име, још веће срце а највећи карактер тврђи од гранита, непомичан као клисура у обрани истине слабоће и напретка.

Рођен у овој нашој класичној и јуначкој покрајини гдје од искини регби бој бију два свијета — у Шибенику, који већ на улазу с морске стране у опом пустом голем брду што се над њим кочи приказује своју јуначку нарав, коју ближи и припитомљује дивно наше сине море, које уздух наше обале негдје ствара потпуно хармонију међу разн. родинајем елементима као у нашем прастаром Дубровнику, а негдје опет сукоб, који је трајао и још данас траје у више далматинских градова, између два свијета запада и истока — од којих пак ни једни ни други немају чврсте основице, јер — тобожњи представници тијех двају свијетова у својој искључивости и тјесногрудности заборавањају да ни једни ни други не представљају Далмацију обзиром на њезину будућност.

Рођен дакле у земљи која никада своја не бијаше да је могла образовати неки стални правац у сваком погледу већ која је као лијена сирота дјевојка прелазила бесвјесно од једнога господара к другоме, у којој пак — обзиром и на жалосни положај српскога народа у њезину заалеђу — породио се је хаос тежњи и погледа, које наравски силом прилика ни јесу могле наћи резултату — као дијелом у Дубровнику — већ су се паралелно и дијаметрално развијале и косиале.

Колико год се писало и говорило да Томазеу за своје прве младости није одавао гениј и славу до чега је касније естигао, ипак се усуђујемо казати да колико год се напорнијем радом и непрестанијем учењем може далеко дојтерати, ипак велики Шибеничанин од порода бјесне надахнут оном божанском искром талента, која се никаквијем напором и учењем не стиче. Да не бијаше оне божанске некр — да је тако назовемо — он би био остао добар филолог књижевник и т. д., али никада онај пространи и узвишени ум, који успркос земљи у којој се је родно, приликама у којима је прве науке примио, хаосу у којем се одавна кречемо — изабрао није за своју другу домовину ондашњу многотрпну и понижену Италију, којој је све своје умне силе посветио за њезину славу ослобођење и уједињење, ипак се ни мало није изневјерно темељнијем принципима слободе и напретка који не познају тијеснијех географских граница и тјесногрудне домовинске љубави, јер су они чедо васноног племенитога свијета. Гарибалдију талијански патриотизам није сметао да војује за слободу и изван граница своје домовине и да шаље помоћи српском народу у борби за слободу. С тога приговори који се против Томазеу подижу због његова рада за ослобођење и уједињење Италије могу се само породити у можданима ронству увијек привикнутијем.

Али је Томазеу учествовао пером и у нашијем народнијем и политичкијем борбама, подиже се други приговор, и то против нашијех народнијех аспирација. Јадно су ме аспирације биле, а доказом су оргије које се данас широм цијеле Далмације приређују.

Главно је да Томазеу не само по бијаше противник народа српскога који сачињава језгру житељства на западном дијелу балканског полуострва, у који се географски и Далмација убраја, већ шта више љубио и проучавао га је, што смо у посљедњем броју у главном изложили. Ако се његов велики ум није могао одушевити сједињенијем Далмације с Хрватском и Славонијом, данашње жалосне прилике, њему дају право; он у народносни карактер покрајине није тицао, признавао ју је српском. С тога онегујемо: главно је да је Томазеу љубио наш српски језик и српски народ, а то је у многијем својијем дјелима посведочио, а „Искрице“ и она ијесма Далмација“ круне су његова рада у прилог српства*).

* Један нам је пријатељ, у Шибенику приповиједао да у српској библиотеци у Шибенику постоји један екземпляр „Искрица“ поправљен Томазеовом руком т. ј. онда гдје стојаће „Искрички“ и „Славенски“ прецртао и написао је српски.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Плијевање винограда.) И виноград ваља плести, али не мидим ту коров да се плијева, ко дочека да у виноград коров плијева, тај боље нека се окаче виноград и виноградарења. Коров се најбоље утамањати мотиком. Плести виноград значи: открити сувинији ластар са чокога.

Чокот има чудну и врло добру особину, да избјега ластар не само из првих ока, која су потпуно развијена на њаској лози, и из споредних, која се и не могу ни видјети, док око спава, но тек када набрчи, — него избјега и из главе и испод главе. Ведем, да је то врло добра особина, а за то, што том особином сачува чокот сам себе од пропасте иза мрзавца пролетњих, кад озебу права ока, па и она споредна, само ако су сувине јако кренула. Па и после града, кад ледава зрна сав чокот ошпињају и онда избјега из главе ластар, те нам чува чокот.

Види се дакле из тога, да је та особина чокотова врло добра, али она нам задаје и посла, у неку руку. Хоће из главе да избјега тма ластара и уредовним приликама, а не само кад настане случајени, које сам горе навео. И из младог и из матог чокота избјега ластар не само ондаје, гдје их хоћемо, него гдјеско му се прохто тако рећи. Код резана винограда хоће да даде чокоту неки изијесни облик, форму, но кад ластар избјега на свим странама, поквари се облик и много пута виноградар, дође у искушење, не зна шта ће да ради са оном шумом на чокоту, особито ако се деси, да тај прекобројни ластар понесе и рода. Невискусан виноградар оставиће шуму да не штетује род, и шта ће бити? Биће то, да виноградар неће имати гротфа ни близу, колико је мислио а на годину још мање. С тога треба уклатити те сувине изданке, али код тога посла не треба прелазити ни у другу крајност, не треба дакле почунати све до реда и оголити чокот; треба имати на уму прво облик чокотов и догодишњи род.

Код плочења не ваља кидати и чупати, него треба пажљиво уприти ластар, а он се и онако слабо држи и лако отпадне. Ненажљивим чувањем и откидањем може се лако последити и онај ластар што треба да остане, а и рана се већа задаје чокоту.

После пљевљења одмах се позна на оном ластару, што остане на чокоту; боље крене и буде веселији.

Које ластаре треба уклонити са чоко-та, не може се у чланку новинарском написати, то ће сваки виноградар и сам знати најбоље, чим погледни чокоот, али треба пазити на то, да у средини чокота не смије остати ластара; тај никад неће узрети као што треба, а цијелога ће љета односити толики сок из чокота.

Не треба остављати ластар високо да стоји и далеко од главе, јер ће сав чокоот временом отићи високо, те ћемо га морати да подмлађујемо.

Што избије испод главе, треба уклони-ти; тај је ластар крив и не добија доста сунца, те се доња ока и не могу развити правилно.

Што из земље избије из подлоге, то треба одмах уклонити, чим се помоли из земље.

Онај ластар, што остаје на чокоту, треба привезати, али тако, да сваки стоји исправљено; само се на усправљеноме ластару могу ока развити потпуно, а усправ-љен ластар и не избија много заперака.

Код везивања пази, да не згужваш лист на чокоту, да га свежеш у спон; сваки згужен лист и згомилан не добија светлости, те не може да врши свој посао, дакле не може да из ваздуха одводи потре-бне материје чокоту. Најбоље је, ако се може сваки ластар за себе везати; онда сваки лист ради свој посао без икакве сметње. То се може постићи само жицом, тачком никако.

„Застава.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 31 маја.

(Из Москве.) Његова Свјетлост Књажевн Милко од суботе окренуо је, слава Богу, са свијем на боље. Његово Височанство Престолонаследник Књаз Данило данас крече из Москве, а брзо ће кренути и Његово Височанство Господар с Књажевињем Мирком и Н. С. Књагињицом Јеленом.

(Из дипломатских кругова.) Стигао је на Цетиње новонаменовани генерални консул Грчке Краљевине г. А. Логотетис, који је и прије био на Цетињу.

(Испити у дјевојачком заводу) отпочели су прошле суботе. Испитима преседава Њезина Свјетлост Књаги-њца Ана. На испиту закона Божијега био је Високопроевсвени Митрополит г. Митрофан. Испитима присуству-ју одличнија господа и госпође из мјеста. Идуће нећеће довршују се испити, и у недељу дјевојке полазе својим кућама.

(Личне вијести.) Овијех дана ба-вио се у нашој средини г. Ђуро Ву-котих, бокељски народни заступник на даматаинском сабору.

(Из Читаонице.) Друштво Цетин-ске читаонице управило је на свечаност открића Томасова сиоменика у Шибенику сљедећи телеграм:

Славном одбору за откриће списаника

Н. Томазеа.

Слава бесмртном Николи Томазеу, који је својим великим умом, синовљом љубави, радио и за српски народ! Слава Шибенику, који га је одбихао!

За друштво цетињске читаонице:

Пресејдник П. Поповић.

(Потрес.) У сриједу у 11 сати и 10 минута ноћу овдје се чуо потрес у два ваха. На Виру, Д.-граду, Гра-хову, Никдињу, Подгорици и Ријечи чуо се доста јак; у Опињу, Коланињу и Андријевици слаб. У Дубровнику је био средње јакости; а у Котору доста јак.

(Исправка.) У мјесто што је у по-тоњем броју речено да је Н. Екеел-енција Февзи-Бег Отомански послан-ник био одликован другим степенем мецидије исправља се тијем што се јавља да је одликован другим степенем османлије.

(Гости у Вулетићевој гостиони-ци), ове последње недеље: Емил Ми-лер са господом из Немачке; три го-спојице Милвард из Инглешке; Пик-мал из Нансија; Ц. Матц, посједник из Беча; Ј. Х. Лвингстон, г-ца Ли-вингстон, г-ца Хугингсон и Ирвинг

Париз из Америке; М. Ескенази трго-вац из Беча; Ђуро Вукотић заступ-ник из Котора; Пезен из Билећа; К. Марач, заст. трг. и Ф. Рулетц из Сеп-Ријеке; А. Дворак, приват, и Х. Хреб-нер приват из Беча; Александар Ло-готетис конеуо из Грчке; Мајор Хау-ти са господом из Саксонске; А. То-алди, члан парламента из Рима.

РАЗЛИЧИТО.

(Учене Рускиње) оилакују два своја голема губитка. У почетку овога мјесеца умрла је у Москви чувена књижевница Вјера Петровна Жељиховскаја и у Вјатској губернији др. Хемиле Вјера Евстајевна Богдановскаја.

Жељиховскаја је написала многе приче за дјецу у дјечијим часописима „Дјечије Читиву“, „Играчки“, „Породици“, „Школи“ и другима. За народ је написала неколико веома лијепих предавања, која се и сада читају радо на народним зборовима као „Јермолов на Кавказу“ и „Забора-љени јунаци“. Осим тога написала је неколико драма, комедија и романа. Док је била на Кавказу била је сарадница тамошњих руских листова уређујући у њима политички дпо. У последње врјеме радила је на „Руском Слову“, „Новому Времени“, „Московских“ и „Синтербург. Вједомостях“ и у „Новостима“. Умрла је у 61. години својој.

Богдановскаја, ћер хирурга Богданов-ског, рођена је у Петрограду 1867. Пошто је свршила курс природних наука, оде у Женеву, гдје је двије и по године радила на хемији, својим радом стекла гласа у ученом свијету и буде промовисана за дра хемије. Вративши се у Петроград Богдановскаја и добије катедру хемије на великој женској школи гдје се у брзо прочује својим радом у стереохемији. Њено прво предавање у јануару 1895. године скупило је у школу много ученог руског свијета, који се и увјери о великој научној спреми и предавачким способностима младе Богдановске. Због удаје Богдановска на-пусти положај и пријеђе у Ижевске фабрике у Ватској губернији, гдје је наставила свој научни рад у фабричкој лабораторији. 25. прошлог мјесеца догоди се експлозија у лабораторији, Богдановска буде рањена том приликом, крв јој се отрује од фосфора, те умрије у почетку овог мјесеца на штету науке и на жалост руских учених железкиња.

(Руски сељачки Соломон.) Кијевски „Жизњ и Искуство“ јавља, да у селу Соловојки, у кијевској губернији, живи и суди сеоски старјешина Иванченко — прави руски Соломон. С прошле се сезони највише паричке због међа на њивама. Онај заватио, онај прерадо, те зови старје-шину Иванченка да пресуди. Иванченко сијече као сабља и нико се не жали про-тив његове пресеуде, а по другим мјестима жалбе не престају. Кад су итали Иван-ченка како он то праведно суди, да против његова суда нема жалбе, он је одгорио: Сасвим лако и просто. Извијем с парича-рима на спорну међу, па онда одредим једном паричару да путовима обиђежи куда вели да иде граница. Пошто први обиђежи, наредим и другом, те и он тако исто учини. Обично између њихових граница остане нешто мало простора, и ја пресежем тај простор по пола и обиђежим кољем. — Ово вам је граница, кажем им. Што ја наредим морате слушати док старји од мене другојаче не каже. До воље вам је да се жалите, а сад овако остаје. И до сад се нико није жалио на моју пресеуду.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ БОР. БИРА.“

МАСАВА, 26 маја. — Судска расправа против Баратијера отпочела, па је одложена усљед перасположења онтуженог.

МОСКВА, 26 маја. — Поводом рођендана Царице било је богослуже-ње; у вечер објед у част дипломат-ског тијела.

ПАРИЗ, 26 маја. — У ствари на-именовања архиепископа од Толозе, комара је примила дневни ред у ко-рист владе са 306 против 252 гласа.

ПАРИЗ, 27 маја. — Жил Симон је на умору.

МОСКВА 27 маја. — Смотра од 50,000 момака, под заповијед В. К. Владимира сјајно је пелала. Цар је био одушевљено акламираи. Прије под-не Цар је примао у оироштајној ау-дијенцији иностране Књажеве, посла-нице и остала преставиштва.

АТИНА, 26 маја. — Влада тра-жи кредит од 20000 драма у корист пријеглијех Крићана.

КАНИЈА, 27 маја. — Руски конеуо био је напанут камењем у ко-лима и остао је рањен. Војска је из-горјела неколико села. У Полемарки су убијена два Крићанина и један свештеник. У Селино био је сукоб између војника и усташа. Пало је шест Турака и девет рањено.

ПАРИЗ 28 маја. — Услед ин-териселације односно префекта, Мелин је изјавио да је влада противу рево-луционерног социјализма. Камара је паравила повјерење влади са 318 про-тиву 238 гласова.

АТИНА, 28 маја. — Битка код Вуколеса између војске и усташа.

КАЈИРО, 28 маја. — Међуна-родни суд осудио је владу да плати каси 350,000 лира.

ПАРИЗ, 28 маја. — Умро је Жил Симон. Цар немачки телеграфи-рао је Фору, и удовици саучешће у жалости.

БУДАПЕШТА, 28 маја. — У делегацијоном угарском одбору Голу-ховски је изложио спољну политику. Дипломација у последње доба занима се поглавито немирима у Турској. Држање Русије исто је као Аустро-угарске. Аустро угарска нема друге сврхе него да се консолидирају државе на Балкану, са повлачењем надмоћија сваке велесиле на штету друге. Аустро-угарска не иде за експанзивном поли-тиком. Турска мора да успостави ред, иначе јој неће моћи помоћи ни сами њезини пријатељи. Голуховски осуђује унутрашње стање у Србији; хвали мудрост румуњског краља; и задово-љан је са признањем Књаза бугарскога и успостављењем законитог стања; пријатељство Аустро угарске према Бугарима оправдаће се, у црков томе што садашњи положај није јој најпо-вољнији. Односи са Немачком прија-тељскији су него икад, исто тако с Италијом. Односи са Француском врло пријатељски, а са Инглеском традици-онални.

БУДАПЕШТА, 29 маја. — У аустријској делегацији била је жина дебата. Голуховски је говорио више пута. Гласовано је повјерење Голу-ховском са свијем гласовима против једнога.

ПАРИЗ, 30 маја. — Министер пре-стављаће Цара Немачког на сироводу Жил Симона, и положиће у име Царево вијенац.

РИМ, 30 маја. — Одговарајући на интериселацију Избријанијеву Сер-монета је изјавио, да се нада да ће Порта предузети мјере, да умири Крит постојано.

АТИНА, 30 маја. — Многбројни метинг витирао је енергичне мјере у корист Крита и прогласио сједињене Крита. Није било никаква инцидента. У Сицилија Турци су оскврнили двије цркве.

БУДАПЕШТА, 31 маја. — Голу-ховски захваљујући на повјерењу, опет је говорио о источнијем стварима; Го-луховски има пуно увјерење да ће Русија наставити садашњу политику поштовања трактата, и да се неће са-ма шпешати у балканскијем стварима. Измирење Бугарске са Русијом, што је Аустроугарска вазда жељела, тако-ђер је за Аустроугарску угодни факт. Одбор угарске делегације једногласно је изразио пуно повјерење политици Голуховског.

БЕРЛИН, 21 маја. — Лиучанг долази сјутра. Биће примљен у цар-ски двор књажевскијем почастима.

РИМ, 31 маја. — Инглеско по-слаштво даје дупч у част Сејмура. Краљ ће сјутра примити Сејмура, а ратни министар Врин посјетиће ингле-ску есадру.

ЦАРИГРАД, 31 маја. — Посла-ти су два батаљона појачања на Крит; наређено је још шест батаљона.

АСМАРА, 1 јуна. — Процес про-тив Баратијера довршен. Осуда није још објелодањена. Држи се да је Бау-атијери ослобођен од онтуђебе.

Услед слабе пријаве купаца, гово-во се износи зид од куће Сима Петрова Кира, на јавну продају за измпр пе-гових дугова.

Ко би жељео речени зид купити, нека се пријави потписатој Управи до 1. Јулија 1896. ког ће се дана пре-дати у власништво понудиоцу највише цијене. —

Бр. 732.

Цетиње, 30. Маја 1896.

УПРАВА ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

1-2

СРЕЌКЕ ЗА 12-ТО КОЛО

Српске државне класне лутрије готове су могу се добавити у свима подјелама и великом избору бројева код потписаних овлашћених продаваца.

12-ТО КОЛО

По измијењеном плану поред до-садашњих великих добитака од 100,000, 70,000, 50,000, 40,000, 30,000, 20,000, и т. д. и т. д. има још и једну пре-мију од

200,000 ДИНАРА

Укупан број добитака износи 15,000 и 1 премија на спрам 30,000 издатих срећака; значи да половина издатих, срећака мора добити.

Срећан играч може у овом колу добити

300,000 ДИНАРА

Прилика се даје свакоме да оку-па своју срећу са незнатним издат-ком што га играч на ову цијељ жрт-вује ствара себи могућност да постане богатин.

У прошлом броју већина главних добитака пала је на срећке што их је наша радња продала.

Учитиво позивамо пошт. играче да се за куповишу срећака обраћају на нас.

Наручбине из унутрашњости Ср-бије и иностранства извршујемо брзо и тачно Извјештаје о резултату сва-ког вучења као и свако друго пужно извјешће, достављамо одмах нашим по-штованим играчима. План играња на захтјев шаљемо сваком о нашем тро-шку.

Цијена је срећкама за 1. класу цијелој 24 половини 12 четвртини 6 и осмини 3 динара у сребру.

Вучење је 1. класе 5 јула 1896 године.

Биоград, маја 1896.

С поштвањем

Кокановић и Васић.

ОГЛАСИ.

СЛАСТИЧАРНИЦА

АНДРИЈЕ РАНИНСА

у котору

израђује сваку врсту посласица, као; колача, бишкита, пуселица, тората и др. за свечане и свадбене дане, врло укусно и уз умјерену цијену.

Иста је снабђевена са најфинијем ликерима, компотима, пекмезом, чоколадом и т. д.

Препоруча се особито поштованом опшњинству Црне Горе, да се по потреби обраћа директно њој, те ће бити у сваком погледу задовољено.